

Opozicionar u Vladi

Ekonomska kriza, nezadovoljstvo građana životnim standardom, štrajkovi zaposlenih u javnom sektoru i približavanje izbora, uzburkali su političku scenu Srbije. Stiče se utisak da se u Srbiji trenutno vodi samo politička kampanja, u kojoj svaka stranka pokušava da zauzme što bolju poziciju pred izbore koji bi trebalo da se održe sledećeg proleća.

Vladu Srbije čine koalicija "Za evropsku Srbiju", koja je sastavljena od pet stranaka, među kojima vodeću ulogu ima Demokratska stranka (DS) predsednika Srbije Borisa Tadića i koalicija okupljena oko Socijalističke partije Srbije (SPS), sastavljena od tri stranke, kao i dve stranke nacionalnih manjina. Premijer je nestranačka ličnost, ekonomista Mirko Cvetković, pored koga u Vladi sedi još dvadeset šest ministara, od kojih su pet žene.

Čak i najveći kritičari srpske Vlade priznaju da je Vlada poslednje tri godine radila u veoma teškim uslovima.

Svetska ekonomska kriza je teško pogodila inače slabu i ranjivu srpsku ekonomiju. Zemlja je skoro potpuno ostala bez direktnih stranih investicija kao i prihoda od privatizacije, od kojih je veoma zavisna. Pokušavajući da ispuni osnovni spoljnopolitički cilj – članstvo zemlje u Evropskoj uniji, Vlada je morala da rešava dva nasleđena problema – saradnju sa Haškim

tribunalom, odnosno hapšenje bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba generala Ratka Mladića i samoproглаšenje nezavisnosti Kosova, koje je podelilo međunarodnu zajednicu. Postignut je uspeh u evropskim integracijama, ali se nisu pronašla rešenja za goruća ekonomska pitanja. Istinu govoreći, u sudaru sa ekonomskom krizom nisu se bolje snašle ni mnoge druge evropske vlade. Građani Srbije mogu da budu veoma srećni situacijom u svojoj zemlji, ako pogledaju šta se dešavalo u Grčkoj, Mađarskoj, na Islandu. Ipak, retko koja evropska vlada ima tako nizak rejting među svojim građanima kao srpska. U čemu je problem sa Vladom Srbije?

Srpska Vlada ne funkcioniše kao tim koji sprovodi zajedničku politiku.

Premijer Cvetković je tehokrat, bez uticaja u vladajućoj Demokratskoj stranci, a potpredsednici Vlade i ministri su predsednici manjih stranaka ili visoki funkcioneri DS-a. To je razlog za činjenicu da oni imaju direktan politički kontakt sa predsednikom Republike, koji je istovremeno i predsednik DS-a. Premijer bez političkog uticaja ministrima u sopstvenoj vladi ne uspeva da nametne zajednički program. Zato Vlada Srbije radi sporo, uz mnogo kompromisa među članicama koalicije i bez pravog odgovora na najvažnije ekonomske i društvene probleme. Vlada u javnosti ostavlja utisak razjedinjenosti i neefikasnosti, zbog čega joj je rejting veoma nizak. U nedostatku

snažnog političkog autoriteta na čelu Vlade, odnosi među ministrima i njihovim strankama su veoma loši. Na ovu činjenicu prvi je javno ukazao potpredsednik Vlade i lider G 17 plus, jedne od manjih stranaka vladajuće koalicije, **Mlađan Dinkić**. On je u javnom TV nastupu napao premijera, a pojedine ministre sa kojima sedi u Vladi nazvao „**poltronima**” i **‘nesposobnjakovićima!** “**Pokušavam da pričam sa onima koji odlučuju. Naš premijer ništa ne odlučuje. Odlučuje predsednik (predsednik Republike Boris Tadić,) pa ko bi drugi? To svi znamo i šta ima da se foliramo. Umesto da stave svoje najbolje ljude, moji partneri u prve redove stavljaju poltrone i nesposobne i zato idemo sporo. I onda morate da radite i tuđi posao. A kad počnete da radite tuđi posao, postanu ljubomorni na vas jer ja imam rezultate. Onda me napadaju umesto da se bave svojim poslom**”, izjavio je veoma oštro Dinkić. Ta izjava je izazvala krizu Vlade, a Dinkić već nekoliko nedelja bojkotuje sednice Vlade i ne dolazi na njih. Nekoliko visokih funkcionera Demokratske stranke mu je oštro odgovorilo, a prema pisanju uglednog dnevnog lista *Blic*, poručeno mu je da **“bi najbolje bilo da sam da ostavku”**. I zaista zvuči skoro nemoguće da posle svega što je rekao, Dinkić ponovo sedi na sednicama Vlade pored premijera Cvetkovića koji **“ništa ne odlučuje”**. Ili da sedi pored ministara koje je nazvao poltronima i nesposobnjakovićima. Kada je dao ovakvu izjavu Dinkić je bio svestan posledica koje će ona izazvati. Da li je njome želeo da izazove vanredne izbore tako što bi srušio treću vladu za poslednjih deset godina? Dinkić, čija

je stranka bila deo svih vlada u Srbiji od demokratskih promena 2000. godine, do danas je zaslužan je za prevremeni prekid mandata dve vlade – 2003. i 2007. godine. Ili je ovaj put Dinkić želeo da svojim izjavama izazove raspravu o radu Vlade i njenu rekonstrukciju?

G17 plus je mala stranka. Njen najveći uspeh kada je samostalno nastupala na izborima je oko 11 odsto podrške biračkog tela. Prema sadašnjim anketama, ova stranka ima oko pet odsto podrške birača. Tokom jedanaest godina neprekidne vlasti, Dinkić i njegova stranka su postavili više stotine ljudi na veoma važne državne položaje - uglavnom one koji imaju veze sa ekonomijom i privredom. Opstajući u svakoj vlasti, uspeo je svoje kadrove da sačuva od smena koje sa sobom nosi dolazak nove vlade. Godinama kontrolišući finansijski sistem zemlje, Dinkić je uticao ne samo na postavljanje u državnoj administraciji, već i u nezavisnim agencijama i drugim finansijskim institucijama, kao što su banke i osiguravajuće kompanije.

Upravo zato, moć i uticaj koje Dinkić ima u srpskom društvu, posebno u privredi i finansijama, nesrazmerno su veliki u odnosu na broj poslanika i rejting koji njegova politička stranka ima u javnosti.

Dinkić nije tipičan srpski političar. Čak i njegovi najveći protivnici priznaju mu možda najveću energiju i efikasnost na političkoj sceni Srbije. Jedan je od retkih srpskih političara koji svoje poteze planira godinama unapred. Kada je 2008. godine tražio da se osim privredom bavi i regionalnim razvojem,

niko nije ni sanjao da će od toga napraviti novu stranačku politiku. Na njegovo insistiranje je donet Zakon o regionalnom razvoju, obezbeđena su sredstva za podsticanje razvoja regiona, a pojedini gradovi i regioni u Srbiji dobili su posebne podsticaje za privlačenje stranih investicija. Tek kada je sve to obezbedio, Dinkić je obelodanio da osniva novu stranku – Ujedinjeni regioni Srbije. Dinkić jednostavno zna kako da iz sprovođenja državne politike izvuče političku korist. Svakog dana je u drugom gradu i otvara nove pogone bez obira da li će u njima biti zaposleno 10 ili hiljadu radnika. Veoma vešto koristi državne subvencije koje daje njegovo ministarstvo stranim investitorima za svako novootvoreno radno mesto. Na taj način strane investicije koje Dinkić “obezbeđuje” Srbiji, uglavnom putem subvencija, plaća država u prvih nekoliko godina. U situaciji u kojoj nema ozbiljnih investicija i takva ulaganja su dobrodošla. Zato Dinkić, sa punim pravom, svojim kolegama iz Vlade koji ga kritikuju da koristi državnu funkciju za promociju, može da kaže – uradite nešto više od mene. Upravo zato ne treba da čudi što je upravo Dinkić otvorio pitanje kredibiliteta i autoriteta Cvetkovićevog kabineta. Mnogima je to zazvučalo kao da Dinkić želi da sruši i treću vladu. Njegova računica je ovog puta drugačija.

Svestan nepopularnosti Vlade, veruje da će onaj ko bude prvi pokrenuo pitanje promena u Cvetkovićevom kabinetu dobiti poene u javnosti. Bude li Vlada rekonstruisana pokazaće da je inicirao promene. Bude li

rekonstruisana Vlada pokazala bolje rezultate – to će biti Dinkićeva zasluga. Ako do promena ne dođe ili promene ne daju željene rezultate, moći će za neuspeh da optuži druge. Bilo šta da se desi, Dinkić će imati političku korist.

Bez obzira na sve razlike koje među sobom imaju koalicioni partneri u Vladi, svi se slažu da je potrebno više dinamike i energije u radu. Izbori se približavaju, ekonomska situacija je veoma teška i bez perspektive da će se do sledećeg proleća promeniti i da će građani osetiti da žive bolje. Vladajuća koalicija do termina održavanja redovnih izbora može da očekuje samo dve pozitivne stvari, za koje može da se nada da će joj poboljšati šanse na njima – prodaju Telekoma i dobijanje statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji. Prodaja Telekoma je već postala sporna u smislu da joj se većina građana, stručna javnost, opozicija, pa i deo vladajuće koalicije protivi. Štrajkovi i sve veći zahtevi zaposlenih u javnom sektoru nagoveštavaju da će prihod od prodaje Telekoma unapred biti potrošen na plate, odnosno na javnu potrošnju. Dobijanje statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji za Srbiju će biti moguće krajem godine, pod uslovom da sve ide po planu. Međutim, ovaj spoljnopolitički uspeh ne može da ima dugotrajne pozitivne efekte. Istraživanja su pokazala da je u decembru 2009. godine, kada je Evropska unija (EU) ukinula Srbiji vize za putovanja građana, pozitivna promena raspoloženja građana u odnosu na Vladu trajala samo oko mesec dana.

Jednostavno rečeno, građani će pozdraviti kandidaturu za članstvo u EU, ali se ona „ne jede“. Suočena sa ovim činjenicama vladajuća koalicija je prinuđena da pribegne radikalnim merama u radu Vlade. Pod uslovom da se dogovori oko tih mera.

Šta će učiniti vladajuća koalicija, ostaje da se vidi narednih dana. Da li će se odlučiti za rekonstrukciju, zamenu pojedinih ministara ili možda za vanredne izbore? Vlast je sebe dovela u situaciju da ovaj put može da bira samo najmanje loše rešenje za sebe. Najradikalnija promena bila bi ostavka sadašnjeg i izbor novog premijera. Sadašnjem premijeru se zamera da je, osim što nema autoritet i snagu da vodi Vladu, u potpunosti u senci predsednika Tadića. I predsedniku Tadiću se zamera da se isuviše meša u posao premijera i da svojim političkim autoritetom nije pomogao premijeru koji je tehnokrata da obuzda političare u Vladi. Ova primedba je samo delimično tačna. Tačno je da predsednik Tadić često radi stvari koje prevazilaze okvir njegovih ovlašćenja, pri tom se pozivajući na činjenici da je predsednik najveće stranke vladajuće koalicije. S druge strane, nekoliko političara u Demokratskoj stranci je uspelo da stekne autoritet i da se dokaže u javnosti obavljajući važne državne funkcije, a autoritet predsednika Tadića im nije smetao u tome. To su tri potpredsednika Demokratske stranke – Dragan Đilas koji je gradonačelnik Beograda, Dragan Šutanovac koji je ministar odbrane i Bojan Pajtić koji je predsednik regionalne vlade pokrajine Vojvodina (deo Srbije sa posebnom

autonomijom). Među njima bi trebalo i tražiti naslednika premijera Cvetkovića ,ako se DS odluči za promenu premijera. Promena premijera je i veoma riskantan potez, jer se tako priznaje da su javnost i opozicija bili u pravu kada su govorili da Vlada ne radi dobro svoj posao. Pored toga, pitanje je da li novi premijer može bilo šta pozitivno da uradi na 16 meseci do izbora? Da li bi to značilo da bi Cvetkovićev naslednik bio politički potrošen za kratko vreme i ko bi pristao na to? Sada je više nego jasno da je izbor Cvetkovića, tehnokrate i vanstranačke ličnosti za premijera koalicione Vlade bila greška vladajuće koalicije koju nije moguće ispraviti. Kako se već kaže - „kada uđete u pogrešan voz, sve su stanice pogrešne“.

Rekonstrukcija Vlade koja bi dovela do smanjenja broja ministarstava neće pomoći Vladi ni da bolje funkcioniše, niti će građani zbog toga imati bolje mišljenje o njoj. Rekonstrukcija bi bila marketinška priča koja bi trajala veoma kratko.

Veoma brzo bi se videlo da administracija nije smanjena ako se ukine nekoliko ministarstava. Zamena pojedinih ministara koju najavljuju pojedine stranke moguća je, ali se ni ovim potezom ne može obezbediti neka trajnija politička korist. Zamenom nekog ministra javnosti se šalje poruka da je stranka odgovorna i da je spremna da najviše državne funkcionere menja ukoliko ne rade dobro svoj posao. Međutim, nema i dalje odgovora na pitanje – zašto ste predložili

ministra koji ne radi dobro svoj posao i zašto ste čekali tri godine da ga promenite?

Vanredni izbori u ovom trenutku su mogući samo ukoliko dođe do istupanja stranke potpredsednika Mladana Dinkića iz Vlade. Pri tom, Dinkić mora da vodi računa da njegovi birači ne bi sa oduševljenjem dočekali da njihova stranka sruši proevropsku Vladu. Potreban mu je razlog, pa možda i zato svojim izjavama "kreira" svađu sa koalicionim partnerima. Zato će, ako se odluči na takav korak, izabrati neko polurešenje, poput napuštanja Vlade uz podršku u parlamentu do kraja mandata. Vanredni izbori, osim opoziciji, trenutno odgovaraju samo Dinkiću. Jednostavno, on se nalazi u svakodnevnoj kampanji duže od godinu dana. Ako bi do njih došlo, Dinkić bi u izbornu kampanju ušao kao pobjednik, odnosno neko ko je srušio Vladu. Za ostale stranke vladajuće koalicije izbori, pod takvim uslovima, bili bi loše rešenje. One bi u kampanju ušle kao stranke koje su činile Vladu koja se raspala.

Dodatni problem za vlast je što bi raspisivanje vanrednih izbora bilo u korist najjače opozicione političke grupe Srpske napredne stranke koja je nedavno imala miting na kome je zatražila vanredne izbore i najavila svakodnevne proteste od aprila.

Za vlast je logično da vanredne izbore raspiše posle nekog uspeha poput dobijanja statusa kandidata za članstvu u EU.

INTERNATIONAL COMMUNICATION PARTNERS

Naravno, to ne garantuje pobjedu na izborima, ali obezbeđuje inicijativu strankama koje su sada na vlasti.

International Communication Partners
Topličin venac 1, 11000 Beograd
tel: +381 11 34 81 35
e-mail: office@icp-co.com

Izborna kampanja u Srbiji je počela. Da li će ona trajati šesnaest meseci ili će se na birališta ići ranije, jedina je neizvesnost. Za građane Srbije je to loša vest, jer se do izbora niko neće baviti rešavanjem njihovih pravih problema. To znači i da neće biti sprovedene neophodne ekonomske i društvene reforme. Javna potrošnja neće biti smanjena, a plate u javnom sektoru kao i penzije će biti predmet političke trgovine. Problemima privrede i ekonomije se niko neće baviti osim kroz politički marketing. Svi ovi problemi će sačekati novu Vladu, ko god da je bude činio. Nažalost, ti problem biće samo uvećani.